

Mielczarek, Marian

Reforma rolna PKWN w powiecie plockim

Notatki Płockie 19/1-75, 20

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Reforma rolna PKWN w powiecie płockim

Transformacje w strukturze agrarnej i stosunkach własnościowych na płockiej wsi, podobnie jak w całej Polsce, są następstwem radykalno-plebejskiej reformy rolnej PKWN. W powiecie płockim została ona zrealizowana w latach 1945—1948. Jej pierwszy etap polegający na przejęciu pofolwarczej ziemi i jej rozdysponowaniu został zapoczątkowany w lutym 1945 i formalnie zakończony 1 kwietnia tego roku.¹

Parcelacja folwarków spowodowała tu istotne zmiany w strukturze rolnej i społecznej.

W powiecie płockim na 137200 ha² na cele reformy przyjęto 45637,54 ha, co stanowi 33,85% całej powierzchni, z tego 199 majątków powyżej 50 ha użytków rolnych obejmowało 43444,74 ha³ i 379 gospodarstw poniemieckich — 2192,8 ha⁴.

Z własności pofolwarczej: dla przedsiębiorstw, nadleśnictw, instytucji, na resztówki i ośrodki kultury rolnej — wyłączono w tym powiecie z parcelacji 11754,73 ha, a przeznaczona do podziału 31690,01 ha.

Na ogólną liczbę 17887 gospodarstw rolnych w roku 1945,⁵ parcele nowoutworzone stanowiły 3569, to jest około 20% ogółu gospodarstw upelnorolnione 2550, czyli 14,2% oraz 379 — osady poniemieckie — 2,1%⁶. Ponadto wydzielono 213 działek (o obszarze 271 ha) dla robotników, rzemieślników i ogrodników⁷.

Służbie folwarczej przekazano 2641 parceli — 14522 ha, bezrolnym 928 działek — 5570 ha, karłowatym — 1009 — 3380,01 ha, mało-rolnym 1260 — 3711 ha i średniorolnym obarczonym liczną rodziną — 281 — 743 ha⁸.

Do 0,5 ha wymierzono 184 działki, od 0,5 do 1 ha — 224, od 1 do 2 — 616, od 2 do 3 — 753, od 3 do 4 — 648, od 4 do 5 — 658, od 5 do 6 — 1250, od 6 do 7 — 663, od 7 do 8 — 597, od 8 do 9 — 304, od 9 do 10 — 163, od 10 do 12 — 260 i powyżej 12 ha — 27 działek.⁹

Ogółem utworzono 6332 działki o ogólnej powierzchni 28197,01 ha, gdyż remanent ziemi pod koniec roku 1948 wynosił jeszcze 3493 ha¹⁰.

Po wszystkich wyłączeniach — gospodarstwa nowoutworzone, powiększone i poniemieckie w liczbie 6711 — stanowiły 36,3% wszystkich gospodarstw powiatu.

W wyniku realizacji reformy rolnej PKWN dominującym typem stało się gospodarstwo średniorolne od 5 do 10 ha.

Powiat płocki zaczął charakteryzować się wysokim poziomem kultury rolnej, zbliżonym do poziomu Wielkopolski i Pomorza. Również struktura rolna tego powiatu jest analogiczna do województw Polski zachodniej.

Występuje w niej większa niż w Polsce południowo-wschodniej liczba gospodarstw średnio i wielkorolnych, a mniejsza małorolnych.

Liczba majątków powyżej 50 ha użytków rolnych wynosiła tu w 1944 r. — 199, gdy w całym województwie rzeszowskim zaledwie 600.¹¹

Głód ziemi, którego podstawą było istnienie wielkiej własności ziemskiej, został zaspokojony. Przewaga obszarnictwa na gruncie jego dominowania w posiadaniu ziemi została złamana. Walka o ziemię zakończyła się sukcesem tych, którzy na niej pracowali.

Reforma rolna dokonała rewolucyjnych przemian przede wszystkim w stosunkach politycznych. Wywłaszczenie w powiecie płockim około 200 majątków obszarniczych¹² zlikwidowało w ciągu kilku tygodni ziemiaństwo, pozbawiając je bazy materialnej, jako podstawy wrogiej działalności antyludowej.

Reforma stanowiła punkt wyjścia do rewolucji typu socjalistycznego. Była ona typowym przykładem przerastania rewolucji demokratycznej w rewolucję socjalistyczną. Umocniając władzę ludową i likwidując obszarników — pogłębiała sojusz robotniczo-chłopski, który jest niezbędnym warunkiem zwycięstwa rewolucji proletariackiej, a po zdobyciu władzy przez masy pracujące fundamentem władzy ludowej¹⁴.

Wywłaszczenie obszarnictwa i rozdanie ziemi robotnikom rolnym i małorolnym chłopom jest historyczną zasługą PPR — wyrazicielki dążeń polskiego ludu pracującego.

PRZYPISY

1. Benon Dymek: Rola PPR w przeprowadzeniu reformy rolnej; (W), PPR na Mazowszu, Kurpiach i Podlasiu, Warszawa 1962, s. 82.
2. Województwo warszawskie w liczbach, 1938—1968, Warszawa 1958, s. 73—76.
3. Archiwum WKW PZPR, 1 (VIII) 36.
4. Referat Urzędów Rolnych PPRN w Płocku.
5. Województwo warszawskie w liczbach, op. cit., s. 72—75.
6. Powiatowe Biuro Geodezji w Płocku.
7. Centralne Archiwum KC PZPR, 295 XII-79).
8. Archiwum WKW PZPR, 1 VIII/35.

9. Jak wyżej, 1. VIII/39.
10. Składnica akt Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa PPRN w Płocku.
11. Władysław Góra: PPR w walce o podział ziemi obszarniczej — 1944—1945, Warszawa 1962, s. 173.
12. Wykaz majątków powiatu płockiego.
13. Czesław Madajczyk: Burżuazyjno-obszarnicza reforma rolna w Polsce 1918—1939. Warszawa 1956, s. 7.
14. Włodzimierz Lenin: Pierwotny szkic tez w kwestii agrarnej, Dzieła Wybrane, t. II. Warszawa 1951, s. 696.